

Türkiye'nin Uluslararası Yayın Performansının Analizi

Mehmet Zeki Ak*, Ahmet Gülmez**

Özet

Bu makalede Institute for Scientific Information (ISI) tarafından hazırlanan atıf indekslerine göre Türkiye'nin 1980-2004 döneminde yapılmış olduğu yayınlar incelenmektedir. 1980 yılında 439 olan yayın sayısı 25 yılda 32 kat artarak 14281'e ulaşmıştır. Bu sayı ile Türkiye 2004 yılında dünya bilimine % 1.05 oranında katkıda bulunarak dünya sıralamasında 21.sıraya yükselmiştir. Sadece yayın sayısındaki artışa bakılarak yapılan değerlendirmeler yanıltıcı olmaktadır. Ülke nüfuslarını dikkate alarak yapılan sıralamada Türkiye 34. sırada yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilimsel Performans, Atıf İndeksi, Bilimsel Yayın

Abstract

In this article, publications from Turkish universities between 1980-2004 are examined according to citation indexes prepared by Institute for Scientific Information (ISI). The number of publications which was 439 in 1980 increased 32 times in 25 years and reached 14281. Evaluating this position just by the increase in articles would be misleading. With regard to ranking of countries by population, Turkey ranked 34.

Key Words: Scientific Performance, Citation Index, Scientific Publication.

Giriş

Ülkelerin bilim ve teknoloji alanındaki gelişmesini ölçmede gayrisafı milli hasıladan araştırma geliştirme faaliyetlerine ayrılan pay, bilimsel araştırmalara katılan insan sayısı, araştırma geliştirmeye ayrılan ödenekler, verilen patent sayıları gibi uluslararası kabul gören belli başlı karşılaştırma kriterleri kullanılmaktadır.

Son yıllarda ülkelerin bilim alanında dünyadaki yerinin belirlenmesinde, ülkelerin yada üniversitelerin bilimsel niteliklerinin karşılaştırılmasında ve bilim adamlarının akademik performanslarının

---

* Arş. Gör. , Sakarya Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü
E-Posta : mak@sakarya.edu.tr

** Arş. Gör. , Sakarya Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü
E-Posta : agulmez@sakarya.edu.tr

değerlendirilmesinde “uluslararası yayın etkinliklerini” ön plana çıkaran üç ölçüt genel kabul görmektedir : 1)Uluslararası bilimsel dergilerde yayınlanan yayın sayısı, 2)Yayımların bilim endekslerince taranan bilimsel dergilerde yayınlanması,3)Yayımlara yapılan atıfların sayılarıdır. Amerika ve Avrupa’daki çeşitli organizasyonlar tarafından uluslararası yayın ve bu yayımlara yapılan atıflar temelinde hazırlanan indeksler yükseköğretim kurumları ve ülkeler tarafından bilimsel performans değerlendirilmede kullanılmaya başlanmıştır. Bu süreçte yayın indeksleri Türkiye’de de çeşitli üniversitelerde akademik yükseltmeler başta olmak üzere bilimsel performans değerlendirmelerinde temel gösterge olarak kabul edilmiştir.

Son yıllarda ülkemizde üniversitelerin uluslararası alanda yapmış oldukları bilimsel yayımları değerlendirmek üzere birçok çalışma yapılmıştır. Bunlar arasında Türkiye Bilimler Akademisi tarafından yayınlanan iki rapor bulunmaktadır. Bu yayımların ilkinde Denkül ve diğlerleri (1999) 1985,1995 ve 1998 yıllarında sosyal, fen ve sanat-insani bilimler indeksinde yer alan yayın sayılarını ülkeler açısından karşılaştırmışlardır. İkinci çalışmada Yurtsever ve diğlerleri (2001) sosyal bilimler alanında benzer bir tarama yapıp, bu yayımların sosyal bilimler içindeki alt dağılımı (örneğin felsefe, ekonomi vb) ortaya koymuşlardır. Tonta ve İlhan (1997) ait bir makalede ise 1983-1996 yılları arasında SSCI tarafından taranan dergilerdeki Türkiye adresli yayımlar incelenmektedir. Çok gezen (2004) ise Türkiye’deki iktisat bölümlerinin yayın performansları belirli kıstaslar çerçevesinde değerlendirmiştir.

Bu makale Bilimsel Enformasyon Entitüsü tarafından hazırlanan atıf indeksleri kullanılarak oluşturulmuştur. Uluslararası atıf indekslerinde yer alan Türkiye adresli yayın sayılarını incelemek için Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezinin (Ulakbim) internet sayfasında yer alan Web of Science veri tabanı kullanılarak 1999-2004 yılları için SSCI, SCI ve AHCI yayımları elde edilmiştir. Daha sonra aynı veri tabanı kullanılarak organizasyon bazında taramalar yapıp üniversitelerin yayın sayıları bulunmuştur. Buradaki taramalar “Bütün Doküman Tipleri” bazında yapılmış olup taranan yayımlar arasında makale, editöre mektup, not, kitap eleştirisi, bildiri özeti, inceleme, düzeltme türündeki çalışmalarda bulunmaktadır.

Bu çalışmada Türkiye ve Türkiye’deki üniversitelerin dünya bilimsel üretimine katkıları nedir?, ülkemizin yayın sayılarında

meydana gelen değişimin temel nedenleri ve üniversitelerin yayın sıralamasındaki yerlerini belirleyen faktörler nelerdir?, atıf indeksleri bilimsel gelişmeyi izlemede bir ölçüt olarak kullanılabilir mi? sorularına yanıt aranmaktadır.

Üniversitelerde Performans Değerlendirmenin Ortaya Çıkışı

1970'li yılların başından itibaren bir yeniden yapılanma sürecine giren dünyada bilgi toplumu, esnek üretim ve küreselleşme gibi çeşitli şekillerde tanımlanan dönüşümler yaşanmaktadır. Bu dönüşümler üniversitelerin de değişimler yaşamasına neden olmuş ve klasik üniversite işlevlerini büyük ölçüde değiştirmiştir. Günümüzde artık üniversiteler elitist eğitimin değil kitle eğitiminin yapıldığı kurumlara dönüşmüştür. İnsan sermayesi gelişiminin en önemli faktörü haline gelmiştir. Bu durumda, gelişmiş ülkelerde yüksek öğrenim görenlerin kendi yaş grubuna oranı yüzde altmışlara yükselmiştir (Tekeli, 2003). Üniversitelerin kapasitesinin geliştirilmesi için sayılarının artması gerekmiştir.

1970'li yılların sonları refah devleti anlayışında yaşanan gerilemelerle birlikte neoliberal ekonomi politikalarının hakimiyetinin başladığı bir dönemdir. Bu dönemde neoliberal ekonomi politikalarının temel argümanı; devletin ekonomik yaşama müdahalesinin özellikle kamusal harcamaların kısıtlanarak devletin küçültülmesi olmuştur. Neoliberal ekonomi politikalarının kamu hizmetlerinin kısıtlanması yönündeki eğilimi eğitime ayrılan kamusal bütçenin önemli ölçüde azalmasına yol açmıştır (Ercan, 1997). 1980'lerin başında yaşanan bu ekonomik değişimle birlikte topluma karşı hesap verme kültürünün gelişmesi ve üniversiteler arasında müşteri/öğrenci kazanma rekabetinin artması sonucunda yüksek öğretim kurumları performans değerlendirme kıstaslarını yeniden düzenleme çabası içine girerek kendilerini uluslararası akredite edilmesi ve kamu fonlarından daha büyük pay kapma yarışı içinde bulmuşlardır (Şenses, 2003 ve Akşit, 2004). Birçok ülkede kamu fonlarının üniversiteler arasında dağılımının belirleyen organizasyonlar geliştirilmiştir. 29 Mart 1985'de İngiltere'de Sir Alex Jarrat Başkanlığında bir komite tarafından hazırlanan *Report of the Steering Committee for Efficiency Studies in Universities* (Üniversitelerde Etkin Çalışma Komitesi Bilgi Raporu) yükseköğretim

kurumlarının topluma karşı daha fazla sorumlu kılınmaları yönünde 80’li yıllarda başlayan eğilim bakımından önem taşımaktadır. Nitel ve nicel performans göstergeleri deyimleri ilk kez **Jarrat Raporu** adı verilen bu raporda kullanılmış ve bu raporun yayınlanmasından sonra geçen yıllarda akademik değerlendirme tüm ülkelerde yükseköğretimin gündemine girmiştir. Özellikle kamu fonları ile araştırma fonlarının dağıtımı büyük ölçüde kurumların ve öğretim üyelerinin bilimsel yayın/araştırma performanslarına bağlanmıştır (YÖK, 2003). Örneğin İngiltere’de kurulan *The Higher Education Funding For England* (Yüksek Eğitim Fonu Konseyi) mali kaynaklarını yükseköğretim kurumlarına akademik yayınların hem miktar hem de niteliğini göz önünde bulundurarak dağıtmaktadır. Bu dağılımı belirlerken her beş yılda bir yapılan *Research Assessment Exercise* (Araştırma Değerlendirme Çalışması) adlı bölümlerarası yayın etkinliklerine göre oluşturulan sıralama raporunu dikkate almaktadır(OECD, 2003).

Üniversitelerde geleneksel ölçme ve değerlendirme derslerin veya öğrencilerin ders veya program bilgilerinin ölçülmesi, değerlendirilmesi ve notlandırılması şeklinde iken son yirmi yıldır uluslararası yayın etkinlikleri ön plana çıktığı araştırma/yayın süreçlerini değerlendirilmektedir Bu gelişme ile birlikte uluslararası dergilerde yayınlanan yazı sayısı, yayınların yapıldığı bilimsel dergilerin bilim endekslerince taranmakta olması ve bu yayınlara yapılan atıf sayıları olmak üzere birbirine bağlı üç ölçüt geliştirilmiştir. Birçok ülkede bu amaçlara yeni kurum ve kuruluşlar oluşturulmuş ve yöntemler geliştirilmiş, ABD ve Birleşik Krallık gibi bazı ülkelerde üniversiteler eğitim ve araştırma faaliyetlerine göre değerlendirilerek sıralanmış, bu sıralamaların periyodik olarak kamuoyuna duyurulması rutin hale gelmiş, bir çok ülkede kaynak tahsisi performans göstergeleri ile ilişkilendirilmeye başlanmış ve nihayet bu kuruluşların sıralamaları ülkelerin bilimsel gelişmişliğinin yada yükseköğretim kurumlarının kalitesinin temel göstergesi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Örneğin ABD’de faaliyetlerini sürdüren National Library of Medicine (Ulusal Tıp Kütüphanesi) bilim alanında yapılmış yayınları, seçkin dergilerde yayınlanan makaleleri kaynaklarına göre sıralayan ve sınıflayan (indeksler oluşturan) kurumlardan biridir. Kurum aylık olarak yayınlamakta ve her yılın sonunda konularına ve yazarlarına göre kümülatif ciltler olan çok

kapsamlı bir tıp katalogu olan **Index Medicus'u** hazırlamaktadır (Demir,1996). ABD'de faaliyette bulunan Bilimsel Enformasyon Enstitüsü'de (ISI) bu alanda faaliyette bulunan önemli bir kurumdur. Bu enstitü her yıl, periyodik olarak, tüm ülkelerin yayınlarının gösteren indeksler oluşturmaktadır. ISI indeksleme faaliyetlerini şu üç alanda yürütmektedir:

- Fen Bilimleri Atıf İndeksi (Science Citation Index-Expanded- SCI-Expanded)
- Sosyal Bilimler Atıf İndeksi (Social Sciences Citation Index -SSCI)
- Sanat ve İnsan Bilimleri Atıf İndeksi (Art & Humanities Citation Index -A&HCI)

Enstitü, 1963 yılında 613 alan incelenen dergi sayısı günümüzde 9161'e ulaşmıştır.² Dergilerin değerlendirilmesi ve seçimi sürekli bir işlem olup, dergileri veri tabanına eklenmekte ve çıkarılmaktadır. Değerlendirilen dergilerin yaklaşık yüzde 10-12'si seçilmektedir. ISI taradığı dergileri her 15 günde bir yenilemekte ve incelenme kapsamına alınma isteği ile her yıl gelen 2000 dergiyi inceleyip yaklaşık yüzde 10-12'sini kabul etmektedir. Dergilerin değerlendirilmesi sırasında niteliksel ve niceliksel birçok faktör gözönünde bulundurulmaktadır.

Türkiye'nin Bilimsel Yayın Performansı

1990'lı yılların ikinci yarısından sonra Türkiye'de çeşitli üniversiteler, başta akademik atama ve yükseltmelere ilişkin kararlar olmak üzere akademik performans değerlendirmelerinde temel kıstas olarak araştırma ve yayın etkinliklerini benimserken yurtdışında yapılan yayınlara ağırlık verme yolunu seçtiler.(Şenses, 2003)

Bununla birlikte Yükseköğretim Kurumu (YÖK) 1 Eylül 2000 tarihinde çıkardığı Doçentlik Sınav Yönetmeliği ile merkezi doçentlik sınavlarında yurtdışı yayınlara ağırlık vermeye, tıp ve mühendislik gibi alanlarda da doçent olabilmenin asgari koşulu haline getirmiştir.

Ayrıca Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA), Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ve kimi üniversiteler

---

¹ Fen bilimlerinde 6219, sosyal bilimlerde 1803 ve sanat ve insani bilimlerde 1139 dergi atıf indekslerinin kapsamındadır.

bu gelişmelerden sonra uluslararası yayın indekslerine giren çalışmalarını değişik biçimlerde ödüllendirerek teşvik etmeye başlamıştır. TÜBİTAK bünyesinde yer alan Uluslararası Bilimsel Yayınları Teşvik Programı ile üniversitelerle kamu ve özel sektör araştırma merkezlerinde çalışan araştırmacıların uluslararası yayın yapmasını teşvik edilmiştir. Program kapsamında temel bilimler, sağlık bilimleri ve mühendislik bilimlerinde yapılan uluslararası yayınlara teşvik verilmiştir. Bilimleri (% 95), 3694'ü sosyal bilimler (%4) ve 543'ü de (% 1) sanat ve insani bilimler alanlarında gerçekleştirilmiştir.

Atıf indekslerinde 1980-2004 yılları arasında Türkiye adresli toplam 89806 yayın bulunmaktadır. Bu yayınların 85 569'u fen bilimleri (% 95), 3694'ü sosyal bilimler (%4) ve 543'ü de (% 1) sanat ve insani bilimler alanlarında gerçekleştirilmiştir.³ 1980 yılından itibaren Türkiye adresli yayınları incelediğimizde 80'li yılların sonlarına kadar durgun bir dönem geçirildiği görülmektedir. 1989 yılından itibaren yayın sayımızda ciddi artışlar yaşanmış ve 1990 yılında bilimsel yayın sayımız 1000'in üzerine çıkmıştır. 2004 yılında toplam bilimsel yayın sayısı 14281 olurken dünya sıralamasında 21. sırayı elde etmiştir. 1980 yılında 439 olan yayın sayımız 25 yılda 32 kat artarak 14281'e ulaşmıştır. 25 yıl önce dünya bilimine katkısı binde 0.7 olan Türkiye 2004 yılında bu katkısını yüzde 1.05'e çıkarmıştır. (bakınız: Tablo:1)

Türkiye'nin yayın sayısına onar yıllık dönemler itibariyle bakıldığında ilk on yılda (1980-1989) toplam yayınların yüzde 6.4'ü, ikinci on yılda (1990-1999) yüzde 35.9'u gerçekleştirilmiştir. Son beş yılda ise (2000-2004) toplam yayınların yüzde 57.7'si gerçekleştirilerek yirmi yılda yapılan yayın sayısına eşdeğer bir yayın artışı sağlanmıştır.

Bilimsel yayın alanında yaşanan bu gelişmenin bilim kollarındaki yansımalarına bakıldığında en fazla sıçramanın fen bilimleri alanında olduğu görülmektedir. SCI'a giren yayın sayımız 1980 yılında 380 iken yaklaşık 36 kat artarak 2004 yılında 13 699'a

³ Fen Bilimleri ile Sosyal Bilimlerin yayın sayıları arasında büyük bir fark bulunmaktadır. Ancak elimizdeki diğer ülkelere ait veriler incelendiğinde bu farka her ülkede rastlandığı görülecektir. ABD, İngiltere, Kanada ve Avustralya'da 2003 yılında fen/sosyal bilim yayın oranı ortalama 5.2 iken, bilimsel gelişmişlik düzeyi bu ülkelere yakın ancak anadili İngilizce olmayan Japonya, Almanya, Fransa, İtalya, Hollanda, İspanya bulunduğu altı ülkede bu oran dikkat çekici bir şekilde 22'e sıçramaktadır. (Daha geniş bir analiz için bakınız Denkeli ve diğerleri, 2002 ve Kayalıcı ve Ak, 2004.)

ulaşmıştır. Bu dönemde Türkiye fen bilimlerinde dünya sıralamasında 44. sıradan 20.sıraya yükselerek dünya bilimine olan katkısını yüzde 1.15'e çıkarmıştır. Sosyal bilimler atıf indeksine, 1980 yılında giren bilimsel yayın sayımız 41'dir. Bu sayıyla Türkiye 1980 yılında toplam sosyal bilimler yayınlarının binde 0.5'ini üretmiş ve dünya sıralamasında 45. sırada yer almıştır. 2004 yılında ise 537 yayınla 27.sırada bulunmaktadır. Son olarak Sanat ve insani bilimlerdeki durumumuza baktığımızda 1980'de 18 olan yayın sayımız 2004 yılında 45'e ulaşmıştır. Türkiye bu sayı ile sanat ve insani bilimler alanında dünya bilimine olan katkısını binde 1.2'e yükselterek dünya sıralamasında 25. olmuştur.(bakınız Tablo: 1)

Türkiye'nin son 25 yılda uluslararası yayın sayısındaki gelişmenin nedenlerinin açıklanmasında nicel olmayan faktörlerin etkisinin daha çok olduğunu söyleyebiliriz.Çünkü bilimsel araştırmalar için ayrılan pay (Ar-ge Harcamaları/GSMH veya Yükseköğretim Bütçesi/GSMH) yada bilimsel üretimi gerçekleştirecek nitelikli insan sayısı gibi nicel göstergelerde dönem boyunca önemli artışlar ortaya çıkmamıştır. OECD (2002) verilerine göre Türkiye'de 2002 yılında GSMH'dan AR-GE'ye ayrılan pay % 0.64'dür. Bu oran ABD'de % 2.72, Kore'de % 2.65, OECD ülkeleri ortalaması % 2.24, AB üyesi ülkelerin ortalaması ise %1.88'dir. Yükseköğretim bütçesinin GSMH içindeki payına bakıldığında 1981'de %0.58 olan oran 2003 yılında yüzde 0.96'a çıkmıştır. Dönem içerisinde üniversite ve öğrenci sayılarındaki artışta göz önünde tutulduğunda bütçeden yükseköğretime ayrılan payda önemli bir gelişme yaşanmadığı söylenebilir. Bu dönemde yayın sayımızda ortaya çıkan artış çeşitli nitel faktörlerle açıklanabilir.

Bermek (2002) ve Balcı (2002)'e göre Türkiye'yi seksenli yıllardan başlayarak uluslararası yayınlarda üst sıralara çıkaran önemli bir unsurun yeni kurulan devlet üniversiteleri⁴ olduğu görülmektedir. İlk kuruldukları dönemde, Türkiye'nin toplam yayın sayısı içinde ihmal edilebilir bir büyüklük olan bu üniversitelerin yayın sayıları

---

³ Yeni kurulan üniversiteler kavramı ile 1992'de çıkarılan 3837 sayılı kanunla Afyon, Aydın, Balıkesir, Bolu, Çanakkale, Denizli, Hatay, Kars, Isparta, İzmir, Kahramanmaraş, Kırıkkale, Kocaeli, Kütahya, Manisa, Mersin, Muğla, Niğde, Sakarya, Şanlıurfa, Tokat ve Zonguldak illerimizde kurulan 21 üniversite ve 2 ileri teknoloji enstitüsü ile 1993 yılında Anadolu Üniversitesi'nin ikiye bölünmesi ile kurulan Osmangazi Üniversitesi ifade edilmiştir.

2004 yılında toplam yayınların yüzde 19.3'e ulaşmış ve Türkiye'nin üst sıralara taşınmasında belirleyici olmuştur.

Onat (2004) ise üniversitelerin ülke sathına yayılmasının yayın sayılarının artmasındaki önemli bir faktör olarak saymakla Bermek ve Balcı'nın görüşlerini bir anlamda desteklemektedir. Ayrıca Onat ilaç sanayinin doğrudan ve dolaylı katkılarının fen bilimleri alanındaki yayın sayısını arttıran önemli bir etken olduğunu savunmaktadır.

İnsel (2003) Türkiye'nin bilimsel yayın sayısının hızla artmış olmasının temel nedeninin akademik yayın kriterleri temelinde atama ve yükseltmeler için normlar oluşturulmasından kaynaklandığını belirtmektedir.

Yayın sayılarımızda ortaya çıkan artışın önemli bir nedeni de 1983 sonrası YÖK ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yurt dışına mastır ve doktora yapmak üzere gönderilen öğrencilerdir. Yurtdışına 3694 kişi gönderilmiş ve bu öğrencilerin büyük çoğunluğu (2004 yılı sonu itibari ile 2093 öğrenci) öğrenimlerini tamamlayıp yurda geri dönmüşlerdir. Bu öğrencilerin yüzde 50'si A.B.D'de ve yüzde 38'i de İngiltere'de eğitim görmüşlerdir.(YÖK, 2004) Atıf indekslerinde Türkiye adresli makale sayılarındaki hızlı artışın başladığı 1988 yılı bu öğrencilerin yurda dönmeye başladıkları zamana denk gelmektedir.

1981 yılında çıkarılan 2547 sayılı "Yükseköğretim Kanunu" ile Türk yükseköğretimi Kıta Avrupa'sı sisteminden uzaklaşarak Anglo-sakson üniversite sisteminin temel ilkelerine dayandırılmıştır (Arın, 1997). Yurtsever (2003)'e göre 80'li yılların başlarında Türk üniversitelerinde Anglo-sakson üniversite geleneğiyle yetişen genç akademisyenlerin ortaya çıkması ve "publish or perish" (yayınla yada yok ol) fikrini akademik yaşamlarında yol gösterici temel ilke olarak benimsemeleri yayın sayılarında görülen artışın bir diğer nedenidir.

Uluslararası yayınlara verilen teşvikler yayın sayımızı hızla arttırmıştır. TÜBİTAK, Türkiye Bilimler Akademisi gibi kuruluşların yanı sıra üniversiteler yurtdışındaki yayın organlarında yayınlanan çalışmalarını çeşitli biçimlerde ödüllendirerek uluslararası yayınları teşvik etmektedirler.

Yayın sayıları göz önünde bulundurularak yapılan analize göre Türkiye'nin 1980 yılından günümüze yayın sayısı ve dünya bilimine katkısı hızla artmış ve dünya sıralamasında üst basamaklara kadar çıkmıştır. Bu gelişmenin mutlak bir başarı sayılabilmesi için sadece yayın sayılarını göz önünde bulundurularak yapılan değerlendirmeler

yeterli değildir. Yayın sayısındaki gelişme ile birlikte öğretim üyesi başına düşen yayın sayısı, yayınlara yapılan atıf sayısı, onbin kişiye düşen yayın sayısı ve üniversitelerin yapmış olduğu yayın sayıları gibi kriterlere de bakmak gerekmektedir.

Ülkemizde toplam öğretim elemanı ve üyesi sayısı 77.065'dir.⁵Toplam yayın sayısı birim öğretim üyesi sayısı ile oranlandığı zaman 0,18 gibi bir rakam ortaya çıkmaktadır. Yani yaklaşık 6 öğretim üyesinden ancak bir tanesi atıf indekslerine giren yayın yapabilmektedir. Bazı öğretim üyelerinin birden fazla yayın yaptıkları dikkate alınırsa bu oran daha da düşecektir.

Türkiye, bir sıçrayışın ardından toplam yayın sayısına göre 2003'de dünyada yirmi ikinci sırayı almış olmakla birlikte onbin kişiye düşen yayın sıralamasında 2003 yılında dünyada 34. sırada yer bulabilmiştir.Türkiye 2003 yılında toplam makale sayısı açısından Yunanistan, Macaristan Portekiz gibi birçok ülkenin önünde yer almıştır.

11 milyon nüfuslu Yunanistan'da onbin kişiye düşen makale sayısı 6,8, Macaristan'da ve Portekiz'de 5 iken, Türkiye'de ise 1,7 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin bu ülkeleri gerçek anlamda geçebilmesi için yayın sayısının yaklaşık 3-4 kat daha fazla olması gerekmektedir.

Yayın sayıları ile birlikte bakılması gereken önemli bir unsur yayınların kalitesidir. Yayınlarında kalitesini belirleyen uluslararası bilim adamları tarafından bu yayınlara atıfta bulunulup bulunulmadığıdır. Tablo 2 incelendiğinde 1980-2004 yılları arasında atıf endeksi'ndeki Türkiye adresli yayınların 1994'den itibaren aldıkları atıf sayılarının düştüğü görülmektedir.

Ülkemiz üniversitelerini atıf indekslerini giren toplam yayın sayısına göre sıraladığımızda Hacettepe, Ankara, İstanbul üniversitesinin ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. Dikkat edilirse ilk üç sırada yer alan bu üniversitelerde tıp, eczacılık ve diş hekimliği fakülteleri bulunmaktadır. Türkiye'nin yayın sayısındaki artışın tıp alanındaki yayınlardan kaynaklandığını söylemek mümkündür. Bununla birlikte bazı üniversitelerin uluslararası yayın sayılarındaki artışa karşın bazı üniversitelerin uluslararası yayını bulunmamaktadır.

---

⁴ Profesör 10688, Doçent 5221, Yardımcı Doçent 13266, Araştırma Görevlisi 28426, diğer öğretim elemanı 19564 (YÖK, 2004:50)

Sosyal bilimlerde 16 üniversitenin atıf indekslerine giren yayının bulunmazken fen bilimlerinde tüm üniversiteler en az bir yayına sahiptir. Sanat ve insan bilimlerinde ise sadece 14 üniversitenin uluslar arası yayını bulunmaktadır. Yayın yapan üniversiteler içinde ise sosyal bilimlerde 7 fen bilimlerinde ise 1 üniversitesin sadece tek bir yayını bulunmaktadır.

Yukarıda yapmış olduğumuz analiz sonucunda ülkemizin bilimsel yayınlar açısından gelişmiş ülkelere oranla önemli ölçülerde geride kaldığı görülmektedir. Örneğin 2004 yılında uluslararası yayın sayısı bakımından ilk sırada yer alan ABD'nin 400269 yayını bulunurken, gelişmişlik düzeyi bu ülkeye yakın ancak anadili İngilizce olmayan Almanya'nın 84349, Japonya'nın 84235 yayını bulunmaktadır. Yayın sayılarımızın yeterli düzeyde olmamasının çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bu yetersizliğin en temel nedenlerinden biri akademisyenlerin yabancı dilde yayın yapabilecek düzeyde dil bilgisine sahip olmamalarıdır.

İkinci neden akademisyenlerin ders yüklerinin fazla olmasıdır. 1980'li yılların başlarında Türkiye'de de tüm dünyada olduğu gibi üniversite eğitimini elitist bir eğitim olmaktan çıkarak kitle eğitimi haline gelmesi biçiminde bir dönüşüm yaşanmıştır (Tekeli, 2003). Dünyanın birçok ülkesinde çok daha erken başlayan ama yavaş ve istikrarlı bir artış seyri izleyen eğitimin kitleleşmesi süreci Türkiye'de oldukça hızlı gelişmiştir (Aktay, 2003). 1982 yılı itibarıyla yirmi yedi üniversite bulunan ülkemizde 1992'de 23 yeni üniversite ile 2 ileri teknoloji okulu kurularak üniversite sayımız 52'e yükselmiştir. 1993 yılından itibaren vakıf üniversitelerinin kurulmaya başlanması ile üniversite sayımız 2004 yılı itibarı ile 77'e ulaşmıştır.

Sürekli yeni üniversitelerin kurulması, yeni fakültelerin açılması öğretim üyelerinin ders yüklerinin arttırmıştır. Bunun yanında 1980'li yıllara kadar uygulanan ancak daha sonra kaldırılan ikinci öğretimin 1992-1993 öğretim yılında tekrar uygulanmaya başlaması öğretim elemanlarına ders vererek ek gelir elde etme fırsatı vermiştir. Ücretlerinde yetersiz olması bu süreci derinleştirmiş ders yükleri artan akademisyenlerin bilimsel faaliyetlere ayıracakları zaman azalmıştır. 2004 yılı itibarı tamamı devlet üniversiteleri olmak üzere 39 üniversitemizde ikinci öğretim uygulaması yapılmaktadır.

Ülkemizde eğitim ve araştırmaya ayrılan ödeneklerin düşük olması yayın sayısındaki yetersizliğin üçüncü nedenidir. GSYİH'dan

eğitime ve araştırmaya ayrılan pay ABD'de 2,5-3, Fransa ve Almanya'da %2-2.5, Avusturya ve Kanada da %1-1,8 civarında iken bu oran ülkemizde binde 64 düzeyinde kalmaktadır (OECD, 2002)

Dördüncü olarak atıf indekslerine giren dergi sayısının yetersiz olması söylenebilir. Atıf indekslerinde SSCI'da Türk Psikoloji Dergisi, SCI'da Turkish Journal of Chemistry, Turkish Journal of Veterinary and Animal Science ve Turkish Journal of Pediatric olmak üzere Türkiye adresli dört dergi bulunmaktadır.⁶

Üniversitelerin Uluslararası Bilimsel Yayınları

Bu bölümde Türkiye'deki üniversitelerin bilimsellik düzeyleri yönünden karşılaştırılması yapılmaktadır. Bu amaçla önce Türkiye'deki üniversitelerin SSCI, SCI ve AHCI kapsamındaki dergilerde yer alan makale sayılarına göre oluşturulan sıralamadaki yerleri incelenmiş, ikinci olarak da daha niteliksel temellere dayalı bir sıralama elde edebilmek amacıyla öğretim üyesi başına düşen yayın sayısı kriteri dikkate alınmış ve bu şekilde oluşturulan yeni sıralama değerlendirilmiştir.

Ülkemiz üniversitelerinin fen bilimleri alanında atıf indeksine giren toplam yayın sayısına göre yapılmış olan sıralamasında, 1999-2004 döneminde 2003 yılı hariç Hacettepe Üniversitesi oldukça büyük bir farkla ilk sırayı alırken 2003 yılında İstanbul Üniversitesini 1051 yayımla ilk sırayı ele geçirdiği görülmektedir. Ankara, Ege ve Gazi bu üniversiteyi izlemektedirler (bknz. 4). Dikkat edilirse ilk üç sırada yer alan üniversitelerde tıp, eczacılık ve diş hekimliği fakülteleri vardır. Diğer yandan ilk on sırada yer alan kurumlardan altısında yine aynı fakülteler mevcuttur. İlgi çekici bir başka nokta ise, bu üniversitelerin öğretim üyesi sayısı açısından en zengin kurumlar olduğudur. Başka bir ifadeyle, fakülte ve dolayısı ile öğretim üyesi sayıları bu sıralamayı oluşturan etmenler arasında sayılmalıdır.

Sosyal bilimler atıf indeksine giren yayınlara bakıldığında, 1999-2004 döneminde 2003 yılı hariç Bilkent Üniversitesi ilk sırayı almaktadır. 2003 yılında ise ODTÜ toplam 53 yayımla ilk sırayı almıştır. Bilkent ve ODTÜ'yü

⁵ Arıoğlu ve Girgin (2004) ülkemize ait bilimse yayınların istatistik matematiği ile değerlendirmesini yaptığı çalışmasında atıf indekslerince taranan ulusal dergi sayısı arttıkça toplam yayın sayısının da anlamlı bir korelasyon katsayısı ile arttığını tespit etmiştir.

İstanbul, Koç, Hacettepe ve Ankara üniversiteleri izlemektedir. Burada dikkati çeken bir nokta Ankara, İstanbul ve Hacettepe Üniversitelerinin sosyal bilimler alanında yapmış olduğu yayınların önemli bir kısmının Tıp fakültelerinin öğretim üyeleri tarafından yapılmış olmasıdır. Örneğin, Hacettepe Üniversitesinin 2003 yılında yapmış olduğu 33 sosyal bilim yayınının 24'ü tıp fakültesi öğretim üyeleri tarafından gerçekleştirilmiştir. Tıp fakültesi öğretim üyelerinin SCI indeksi dışında yayınlarının olması doçentliğe asgari başvuru şartları içinde “*SCI-Expanded, SSCI* veya *AHCI* kapsamındaki dergilerde *birinci isim* olarak yayımlanmış özgün araştırma makalesi” şartının bulunmasıdır. Tablo 5’de dikkat çeken bir nokta ise ilk sıralarda yer alan üniversitelerin 2004 yılında toplam yayınlar içindeki paylarının azalmış olmasıdır. 1999 yılında toplam yayınlar içinde Bilkent’in payı yüzde 22, ODTÜ’nün de yüzde 12.7 iken bu oranlar sırasıyla yüzde 9.9 ve 6.9’a gerilemiştir.

Sanat ve İnsani bilimler indeksine bakıldığında ise bu dönemde Bilkent üniversitesinin ilk sırayı aldığı ve Boğaziçi Üniversitesi’nin de bu üniversiteyi takip ettiği görülmektedir. Bu indekse giren yayın sayısının oldukça düşük olduğu ve 2004 yılı itibarıyla Türkiye’deki 77 üniversitenin ancak onbeşinin sanat ve insani bilimler alanında yayın yapabildiği görülmektedir.

Atıf indekslerinde ilk 10 sırada yer alan üniversitelerin büyük çoğunluğunu Ankara, İstanbul ve İzmir gibi metropollerde yer almaktadır. Bu üniversitelerin bilimsel çalışmalarda ilk sıralarda yer alması, göreceli olarak kurumsallaşmalarını daha hızlı tamamlayabilmiş üniversiteler arasında olmaları ve birden çok üniversitenin bulunduğu ve bilimsel faaliyetlerin (konferans, seminer vs.) daha yoğun gerçekleştiği merkezlerde yer almanın avantajlarını kullanmaları ile bir ölçüde açıklanabilir.

Tablo 3, 4 ve 5 incelendiğinde son on yılda kurulan birçok devlet ve vakıf üniversitesinin fen bilimleri, özellikle de sosyal bilimler ile sanat ve insani bilimler atıf indeksine giren yayınlarının olmadığı görülmektedir. Türkiye’nin toplam yayınları içindeki paylarının kuruldukları 1992 yılından itibaren hızla artmasına karşın hala bu üniversitelerin büyük kısmının yeterli fiziki imkan ve öğretim üyesi altyapısına henüz sahip olmadıkları söylenebilir.

2004 yılında üniversitelerin fen bilimleri indeksine bilimsel yayınların yüzde 95.7’si devlet üniversiteleri, yüzde 4.3’ünü vakıf

üniversiteleri tarafından yapılmıştır. Aynı yıl sosyal bilimler indeksine giren yayınların ise yüzde 74'ü devlet, yüzde 26'sı vakıf üniversiteleri tarafından yapılmıştır. En çok yayın yapan Bilkent (% 9.9) , Koç (% 6.9) ve Sabancı Üniversitesi (% 2.1) dışarıda bırakıldığında diğer vakıf üniversitelerinin payı yüzde 7.1'de kalmaktadır. Vakıf Üniversitelerinin sahip olduğu fakültelere bakılacak olursa genelde sosyal bilim ağırlıklı olduğu görülmektedir. Mühendislik ve tıp fakültelerinin kuruluşu yüksek bir maliyet gerektirmekte bu yüzden birçok vakıf üniversitesi sosyal bilimler alanında yatırımlarının yoğunlaşmaktadır. Dolayısıyla vakıf üniversiteleri sosyal bilim yayınları alanında daha başarılı olmaktadır. Yukarıdaki analiz öğretim üyesi başına düşen yayın sayısından bağımsızdır. Oysa bunu dikkate alarak yaptığımız bir analiz bize farklı sonuçlar vermiştir. Ülkemizdeki üniversiteleri öğretim üyesi başına düşen yayın sayısına göre sıraladığımızda (bkz. Tablo 6), Koç, Başkent, Gebze YTE, Fatih, Hacettepe, Gaziantep, Bilkent, ODTÜ, Erciyes ve Mersin Öğretim üyesi başına düşen yayın kriterlerine göre yapılan sıralamada, bir çok vakıf üniversitesinin yeni kurulmalarına rağmen ilk on içinde yer aldıkları görülmektedir. Öğretim üyelerini uluslararası yayın yapabilme potansiyellerini dikkate alarak seçmeleri, devlet üniversitelerinde bulunan bir çok öğretim üyesini transfer etmiş olmaları, akademik yükseltmelerde göreceli olarak daha yüksek standartlar istemeleri, yerleşke olarak Ankara ve İstanbul gibi merkezleri seçmiş olmaları, öğretim üyesi başına düşen haftalık ders yükünün bir çok devlet üniversitesiyle kıyaslandığında daha hafif olması ve bir çoğunda İngilizce eğitim yapılması bu sıralamanın nedenleri olarak sayılabilir.

Yurtsever (1999) öğretim üyesine başına yayın sayılarına bakılarak yapılan değerlendirmelerin “az sayıda öğretim üyesinin bulunduğu kurumları anlamsız bir şekilde çok başarılı yada başarısız gösterebilme” olasılığına dikkat çekmektedir.

Bu sıralamayı etkileyen nedenlerden birisi de Türk üniversite sisteminin örtülü bir şekilde de olsa ‘ikili’ bir yapıya sahip olmasıdır. 1990’lı yılların başlarından itibaren yeni bir üniversite modelinin geliştirilmesi ve bazı üniversitelerin “özel statülü üniversite” kapsamına alınmasına yönelik istekler hızla artmıştır. Özellikle bu istekler fen ve sosyal bilimlerde üst sıralarda yer alan Boğaziçi, Bilkent, İTÜ, ODTÜ, ve Hacettepe gibi üniversitelerden gelmiştir.

Dönemin ODTÜ rektörleri Prof.Dr.Ömer Saatçioğlu ve Prof. Dr. Suha Sevik üniversite sisteminin ikili bir yapı kazanması ve bu çerçevede ikili bir işlev görmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Gündeme getirdikleri önerilerinde, Batı'da 80'li yıllarda benimsenen ve yine bu yıllarda özellikle ABD'de önemli ölçüde yaşama geçirilen bir üniversite modeli savunulmaktadır. Bu bağlamda üniversiteler, kendi aralarında bir yanda elit eğitim ve araştırma ağırlıklı kurumlar ve diğer yanda kitlesel eğitim yapan kurumlar olarak ikiye ayrılmalıdır. İlk grupta yer alan üniversiteler, bürokrasinin ve özel kesimin ihtiyaç duyduğu nitelikli orta ve üst düzey yönetici yetiştirme misyonunu yüklenmelidir. Bununla birlikte ülkenin bilim, teknoloji ve sanayi alanlarında uluslararası rekabet gücünü arttırmak amacıyla araştırma faaliyetlerinde bulunma misyonunu da sahip olmalıdırlar. İkinci grupta yer alan üniversiteler ise devlete ve özel sektöre teknik eleman ve personel yetiştirmelidir.

Yine aynı yıllarda benzer yaklaşımların Boğaziçi Üniversitesi çalışanları tarafından da gündeme getirildiği görülmektedir. Dönemin Boğaziçi Üniversitesi rektör yardımcısı M.Hamit Fişek (1993) üniversitelerin, YÖK ile sadece kitle eğitimi veren kurumlara dönüştüğünü, oysa üniversitelerden elit eğitimi ve araştırma yapılmasının da beklendiğini söylemektedir. 1990'lı yıllarda bu öneriler doğrultusunda Türk üniversite sisteminin örtülü olarak ikili bir yapı kazanmaya ve bu çerçevede üniversitelerin birbirlerinden farklı iki misyona sahip olmaya başladığı görülmektedir. Bu üniversiteler araştırma ağırlıklı bir yapı kazanabilmek için, sadece lisansüstü programlarındaki öğrenci sayılarında bir artış hedeflenmişler ve diğer programlarındaki öğrenci sayılarını dondurmaya hatta azaltmaya çalışmışlardır.

Seçen'in (2004) çalışmasında ortaya koyduğu sonucu ve tezi izleyerek yeni verilerle yaptığımız analiz, bize adı geçen çalışmada dile getirilen değerlendirmenin geçerliliğini koruduğunu göstermiştir. Tablo 4'de 10'lu grupların 2004 yılındaki yayın sayılarının 1999 yılındaki makale sayılarına oranları hesaplandığında onlu gruplardan aşağıya doğru inildikçe yayın sayısındaki oransal artışta fazlaşmaktadır. Mesela ilk 10 üniversite 5 yıl öncesine göre yayın sayılarını yaklaşık yüzde 68 arttırmıştır. Halbuki bu oransal artış ikinci ondaki üniversitelerde yüzde 145, üçüncü ondaki üniversitelerde yüzde 96, dördüncü ondaki üniversitelerde yüzde 195, beşinci ondaki

üniversitelerde yüzde 339 olarak gerçekleşmiştir. Sonuç itibarıyla şunu söyleyebiliriz ki, gelişmekte olan üniversitelerdeki uluslar arası bilimsel yayın yapma motivasyonu bu beş yılda ilk sıralarda yer alan üniversitelerden daha fazla olmuştur

Atıf İndekslerine Yöneltilen Eleştiriler

Atıf indeksleri dünyada ve ülkemizde bilimsel performansın ölçülmesinde kullanılan önemli kriterlerden biri haline gelmiş olmasına karşın zaman zaman çeşitli şekillerde eleştirilmektedir. Atıf indekslerine yapılan ilk eleştiri makale sayılarına göre ülkelerin sıralamasına ilişkindir. İndekslerce taranan dergilerin büyük bir kısmının İngilizce olması ve yerel dergilerin bile taranması nedeni ile anadili İngilizce olan ülkelerin yayın sayılarının aynı gelişmişlik düzeyine sahip ülkelere göre doğal olarak daha yüksek çıkmaktadır (Doğan, 1999). Makalelere yapılan atıf sayıları belirlenirken negatif atıflar ile kendine yapılan atıflarda değerlendirmeye alınmakta olması değerlendirmelerde sapmalar oluşturması atıf indekslerinin eleştirilen diğer bir yönüdür (İlhan, 2002).

Atıf indekslerine yapılan bu eleştirilerle birlikte uluslararası yayın etkinliklerini ön plana çıkaran bilimsel performansı değerlendirme süreci de çeşitli sorunlara neden olduğundan sık sık ülkemizdeki akademisyenler tarafından eleştirilmektedir.

Şenses (2003)'e göre uluslararası yayın ağırlıklı bir değerlendirme süreci öğretim üyesinin etkinlikleri içinde çok önemli bir yer tutması gereken eğitim etkinlikleri hemen hemen tümüyle bu sürecin dışında tutulmasına neden olmaktadır. Öte yandan yurtdışı araştırmalara ağırlık verilerek araştırmacılar birçoğu Anglo-Amerikan kökenli yurtdışı dergilerin gündemine yönlendirilmekte ve yerel sorunlardan uzaklaştırılmaktadır. Bu tür bir yönelim, yerel araştırma fonlarının yetersiz olması ve uluslararası kuruluşlarında desteklediği projelerde araştırma fonlarını kendi gündemlerinde ön plana çıkan konulara tahsis etmeleri sonucunda daha da pekişmektedir. Kısaca, ülkemizde yapılan yurtdışı yayınların büyük çoğunluğunun ülkemizin sorunlarını değil batılıların istediği literatüre katkı niteliğinde yayınlar olduğu söylenebilir.

Tekeli (2002)'ye göre de uluslararası yayınlara verilen öncelik nedeniyle yurtiçi yayınlar ihmal edilmektedir. Bir konuda uluslararası

yayın yapıldığında aynı yayının yerel olarak yapılması halinde daha az atıf alacaksa birincisinde ısrar etmenin nedenlerini anlamak güçleşecektir. Yerel yayınlara da bilimsel performans değerlendirmede yeterince ağırlık verilmediği için yerel yayında yapılmıyorsa rasyonalize edilmeyen bir politika var demektir.

Doğan (1999)'a göre ülkemiz kaynaklı bilimsel yayınlar incelendiğinde bunların büyük bölümünün üniversiteler ve akademik yükseltme amacı ile yapıldığından toplumumuzun yaşantı düzeyinde, teknoloji üretiminde bir değişiklik oluşturamamıştır.

Şenses (2003)'e göre bu değerlendirme sürecinin eleştirilecek diğer bir yanı yayınların kalitesini göz ardı etmesidir. Tablo 2 de açıkça görüldüğü gibi Türkiye adresli makalelerin atıf sayıları her geçen yıl biraz daha azalmaktadır. Bunun temel nedeni yurtdışı yayınların akademik yükseltme kaygısıyla yapılıyor olmasıdır. bir gözlemcinin çok çarpıcı bir biçimde belirttiği gibi, “bir bilim insanının yayın yapması, ne kadar yayın yaptığı ve özellikle nerede yayın yaptığı ne yayınladığından çok daha önemli hale gelmiştir.”(Holub ve diğerleri 1991 Aktaran: Şenses 2003)

Sonuç

1980-2004 döneminde ülkemizin yayın sayısı ve dünya sıralamasındaki yerine bakıldığında uluslararası yayınlarında sayısal bir gelişmenin olduğu açıktır. Niceliksel olarak görülen söz konusu artışın en önemli nedenleri arasında doçentlik sisteminin yurtdışı yayın yapmayı zorunlu hale getirmesi, üniversiteler ve çeşitli kurumlar tarafından uluslararası yayınlara verilen teşvikler ve yurtdışında öğrenim gören araştırmacıların yurda dönmesini gösterebiliriz.

Niceliksel olarak yayın sayısındaki artış önemli bir düzeye gelmiş olmakla birlikte, bu gelişmenin mutlak bir başarı sayılabilmesi için sadece yayın sayılarına bakılmamalı bunun yanında yayınların niteliği de dikkate alınmalıdır. Bilimsel yayınların niteliksel gelişmesinin izlenmesi için yayın başına düşen atıf sayısı, nüfus başına ve öğretim üyesi başına düşen yayın sayısı gibi ölçütleri kullanmak mümkündür. Yayın başına düşen atıf sayılarına bakarak uluslararası yayınlarımıza bakıldığında yıllar içerisinde bu oranın hızla geliştiği gözükmektedir. İncelenen dönemde yayın sayısındaki

artışın yayınların kalitesinden ödün verilerek yapıldığı söylenebilir. Akademik yükseltmelerde öncelikli olarak yayınların sayısına önem verilmesi, yayın kalitesinin ise göz ardı edilmesi bu gelişmenin temel nedenidir.

Türkiye'deki üniversitelerin uluslararası yayın sayıları öğretim üyesi potansiyelleri göz önünde tutularak değerlendirildiğinde oldukça düşük düzeyde olduğu görülmektedir. İncelenen beş yıllık dönemde atıf indekslerine giren yayını olmayan üniversiteler bulunmaktadır.

Türkiye'nin uluslararası bilimsel üretimine bakıldığında sayısal olarak aştığımızı düşündüğümüz ülkeleri birim nüfus başına düşen yayın sayısı yada öğretim üyesi başına düşen yayın sayısı oranına göre kıyasladığımızda dünyada bilim üretimindeki yerimiz 32. sıraya kadar düşmektedir. Bu da göstermektedir ki Türkiye'nin sahip olduğu nüfus ve bilim adamı potansiyeline karşılık bilimsel yayın sayısı sınırlı kalmıştır.

Son yıllarda Türkiye'de özellikle akademik yükseltme amaçlı değerlendirme süreci uluslararası yayın yapma üzerine yoğunlaşmıştır. Bu süreç beraberinde eğitim etkinliklerinin ve yurtiçi yayınların ikinci plana itilmesi, akademik çalışmaların sadece terfi amaçlı yapılmasından dolayı toplumsal gelişmemize yeterli katkıda bulunmaması gibi sorunları da beraberinde getirmiştir. Üniversitelerin ve akademisyenlerin bilimsel performansları değerlendirilirken uluslararası yayın ağırlıklı değerlendirme sürecinin ortaya çıkardığı sakıncalar göz önünde bulundurularak araştırma ve öğretim arasındaki dengeyi kollayan, aynı zamanda yayın sayısı ve kalitesini olması gerektiği seviyelere çıkartabilecek bir bilimsel performans değerlendirme süreci Türkiye'deki üniversiteler için hazırlanmalıdır. Bu süreçte gerek imkanlar gerekse öğretim üyesi bakımından yeni kurulan üniversiteler ile kıyaslanması mümkün olmayan eski üniversiteleri kuruluş tarihleri ile gelişmişlikleri dikkate alınarak değerlendirmek gerekmektedir.

Mehmet Zeki Ak, Ahmet Gülmez

Kaynaklar

- [1] Aktay, Yasin (2003), “Üniversiteden Multiversiteye Taşra Merkez Diyalektiği”, Toplum ve Bilim, Sayı 97, s.93-122.
- [2] Arın, Tülay. (1997), “Dünyada ve Türkiye’de Yükseköğretim ve Diploma Sistemleri”, Der. E. Akalın, H. Aydoğdu, R.Saraoğlu, Bilim, Bilim Politikası ve Üniversiteler, İstanbul:Bağlam Yayınları içinde:s.57-72.
- [3] Arıoğlu, Ergin ve Canan Girgin (2004),“1974-2001 Döneminde Ülkemizdeki Bilimsel Yayın Performansının Kısa Değerlendirilmesi”, Ed. C. Can Aktan, Nasıl Bir Üniversite?, İstanbul: Değişim Yayınları içinde: s.209-240.
- [4] Balcı, Metin (2002), “2001 Yılında Türkiye’nin Bilim Potansiyeli”, Günce, Sayı 23, s.2-4.
- [5] Bermek, Engin (2002) “Ülkemizde Bilim ve Bazı Öneriler”, Günce, Sayı 23, s.2-4.
- [6] Denkel, Arda, Ç.Kağıtçıbaşı, N.K. Pak, Ş.Pamuk (1999), Türkiye’de Sosyal Bilimlerin Uluslararası Yayın Performansı, Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları.
- [7] Doğan, Mehmet (1999), “Cumhuriyet Dönemi Türkiye’inde Bilimsel Gelişmeler”, Cumhuriyet Bilim Teknik Dergisi, 31 Temmuz 1999.
- [8] İlhan, Mustafa (2002), “Atıf İndekslerine Dergi Kabul Kriterleri ve Etki Faktörü”, Ed. Sait Polat, Bilimsel Araştırmaların Yazımı ve Sunumu Sempozyum Kitabı, ADANA: Çukurova Üniversitesi Yayınları içinde: s.13-19.
- [9] İnsel, Ahmet (2003) “Bir Zihniyet Tarzı Olarak YÖK”, Toplum ve Bilim, Sayı 97, s.72-80.
- [10] Kayalica, Özgür. ve M.Z. Ak. (2004), “Türkiye’deki Üniversitelerin Uluslararası Yayın Performansları”, Ed. C. Can Aktan, Nasıl Bir Üniversite?, İstanbul: Değişim Yayınları içinde: s.209-240.
- [11] Menteş, Ali (1999), Yeniversite, İstanbul: Metis Yayınları.
- [12] Nalçaoğlu, Halil (1999), Türkiye’nin Yeni Üniversite Düzeni: Kriz ve Kalite”, Doğu Batı, sayı:7, s.81-94.
- [13] OECD (2002) Main Science and Technology Indicators internet adresi: http://www.oecd.org/document/26/0,2340,en_2649_34409_1901082_1_1_1_1,00.html
- [14] OECD (2003), Education Policy Analysis 2003, internet adresi: http://www.oecd.org/document/14/0,2340,en_2649_34511_17735886_1_1_1_1,00.html
- [15] Onat, Altan (2004), “ Bilimsel Yayınlardaki Yükselme”, Radikal Gazetesi, 21 Ocak 2004.
- [16] Ortaş, İbrahim (2003), “Gelişmeyen Bilim Ortamında Artan Bilimsel Yayın Sayısı”, Cumhuriyet Bilim Teknik Dergisi, 2 Şubat 2003.
- [17] Serbest, A.Hamit (2002), “Devlet Üniversiteleri ve İkinci Öğretim”, Üniversite ve Toplum, Cilt 2, Sayı 1, internet adresi: <http://www.universite-toplum.org/text.php?id=54>

Türkiye'nin Uluslararası Yayın
Performansının Analizi

- [18] Seçen, Hasan (2004), Bilimsel Araştırmada Son 5 Yıllık Durumumuz ve Geçmişle Mukayese", Cumhuriyet Bilim Teknik Dergisi, 24 Nisan 2004.
- [19] Şenses, Fikret (2004), "Üniversitelerimizde Başka Sorunlarda Var", internet adresi: http://www.Bagimsizsosyalbi-limciler.org/Yazilar_BSB/IktisatToplum28Ocak04-Senses.doc.
- [20] Tekeli, İlhan (2002), "Sosyal Bilimcilerin Performanslarının Değerlendirmesinde Kullanılan Ölçütleri Tartışmaya Açmak", Toplum ve Bilim, Sayı 95, s.159-170.
- [21] Tekeli, İlhan (2003), Eğitim Üzerine Düşünmek, Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları.
- [22] YÖK (2004) Türk Yüksek Öğretiminin Bugünkü Durumu, internet adresi: <http://www.yok.gov.tr/egitim/raporlar/kasim2004>
- [23] Yurtsever, Ersin, (1999). "Yayın Sayılarındaki Artış Üzerine", Cumhuriyet Bilim Teknik Dergisi, 10 Nisan 1999.
- [24] Yurtsever, Ersin, S.Gülgöz, Ö.A. Yedekçioğlu (2003), "On Overview of Scientific Publications in Turkey:1970-1999", Günce DIARY, No:2, s.20-22.